

פרשת תולדות

6) בזה הלשון: 'ככל מה שיהנה בעולם הזה, לא יכוין להנאתו, אלא לעבודת הצורה יתצרך, שאפילו דברים של רשות, כגון האכילה והשתיה וההליכה והשינה והקימה והשיחה וכל כרכי גופך, יהיו כולם לעבודת צוראך, או לדבר הגורם עבודתו, שאפילו היה זמא ורעב, אם אכל ושתה להנאתו אינו משובת, אלא יתכוין שיאכל וישתה כפי חיותו, לעבוד את צוראו', עכ"ד.

וייש לומר שזהו שצריך יחזק את יעקב ויתן 'לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש. היינו שגם עניני עולם הזה המזכירים צפסוק, כגון טל השמים ושמני הארץ ודגן ותירוש, יהיו נחשבים שלך. וזא המדרש ופירש: 'לך בזכותך ובך הדבר תלוי. והיינו שהדבר תלוי באדם עצמו, אם יהיו מעשי הרשות נחשבים כשלו, וזהו על ידי שיכוון בהם לשמים. וזא המדרש השני ופירש יוסר: 'מטל השמים' זו מקרא, 'ומשמני הארץ' זו משנה, 'דגן' זו תלמוד, 'תירוש' זה אגדה. והיינו כי כאשר הכונה צמעשי הרשות תהא לחזק הגוף שמהא דעתו ללולה ללימוד התורה, אז יהיו גם הם נחשבים כשלו ממש, ויקבל עליהם שכר בעולם הנצחי.

ולדרבינו נלך לצאר גם יתר הדקדוקים. דהנה צייטצ פנים (דורש טוב, אות ז) הביא צסם הישמח משה זללה"ה טעם להא דאין מפטירין אחר הפסח אפיקומן (פסחים פו.), משום שאז נודע שהוא מותרות, שהרי הפסח נאכל על השובע. ופירש בזה הייטצ פנים לשון הכתוב (שמות יב, כד) 'שמרתם את הדבר הזה לחק לך ולצניך עד עולם'. היינו כי מדבר הפסח נקח לעשות חק וגבול לכל דבר למנוע מותרות, עכ"ד.

ובזה יתבאר מאמר המדרש בא אחיך במרמה – בהכמת תורתו. ויקח ברכתך – הוציא אפיקומן והראה לו. היינו הראה לו את אשר אנו למדים מהאפיקומן הנאכל על השובע, שלא לרדוף אחר המותרות, אלא לאכול ולשתות למטרה שמהא דעתו ללולה להשיג את חכמת התורה, ואז אפשר לזכות לצחינה זו, שיהיו גם מעשי הרשות נחשבים שלו, ויקבל עליהם שכר נצחי לעולם הבא.

ויתן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש. וצמדרש (צראשית רבה סו, ג) איתא: 'לך בזכותך ובך הדבר תלוי, ע"כ. ולריך ציאר.

ב) עוד איתא צמדרש (צראשית רבה סו, ג): 'מטל השמים' זו מקרא, 'ומשמני הארץ' זו משנה, 'דגן' זו תלמוד, 'תירוש' זה אגדה, ע"כ. ולריך ציאר איך הוליא קרא מפשטיה, ומפרשו לענין לימוד התורה.

ג) ויאמר בא אחיך במרמה ויקח ברכתך. וצמדרש פליאה (הוצא דברי יואל צפרשטן, דף תקסא.) איתא: בא אחיך במרמה – בהכמת תורתו. ויקח ברכתך – הוציא אפיקומן והראה לו. והוא פלא.

ויראה צהקדם המצואר צחוצות הלצבות (שער הצחינה, פרק א) כי האיש הנבון יודע כי ציתו בעולם הבא הוא שלו צחמת, והוא משתדל למענו צכל יכלתו, כמי שעוסק צמלאכת עצמו, אצל עניני עולם הזה אינם שלו, והוא משתדל למענס רק על פי ההכרת, כאדם העוסק צמלאכת אחרים, עכ"ד.

ובסידורו של צצת (חלק צ דרוש ד, פרק א) ציאר בזה הכתוב (צמדבר ה, י) ואיש את קדשיו לו יהיו. פירוש, מה שאדם עושה צעסקי הקודש, שהם תורה ומצוות, זהו שלו ממש, כי נשאר איתו לחיי נצח, אצל עסקי חול אשר לא צקודש המה, אינם שלו, כי הוא עתיד לעוזב לאחרים חילו, עכ"ד.

אולם כצו כתצ צחוצות הלצבות (שער עבודת האלקים, פרק ט) כי העובד את צוראו, נחשבים מעשי הרשות שלו, כאכילה ושתיה ושאר כרכי הגוף, צכלל מעשיו הטובים, והוא מקבל עליהם שכר לעולם הבא, מאחר שצכל אלה הוא מתקן הגוף ומחזקו לעבודת צוראו, עכ"ד. ולפי זה יש מצחיות, שגם עניני עולם הזה יחשבו לאדם כשלו ממש, ויקבל עליהם שכר לחיי נצח.

אך דעת לצבון נקל, שלא נאמר זה אלא צמי צצחמת מכוון צעת עסקו כרכי הגוף לצורך גבוה, למען יהא גופו צריא ושלם לעבודת הצורא, ולא להתענג צמעדני העולם, וכמו שהזהיר על זה צשלתן ערוך (סימן רלא, סעיף

יכתוב ספר המעשים הטובים כל תנועותיה המותרות בכלל המעשים הטובים ותחינה נוספות עליהם, עכ"ד. ופירש בטוב הלבנות בזה הלשון: מאחר שבא לטהר עצמו, ורואה כל עמדותיו בעולם הזה כדי לעבוד את צוראו, הנה כל מה שיהנה בעולם מן הדברים המותרים לו, גם זה למצוה יחשב לו, שמתקן הגוף ומחזקו לעבודת צוראו, עכ"ד.

א) וזה לשונו: והמשכיל, כאשר יעיון במשל הזה, יתבונן ממנו עניני אחריותו, אשר היא ביתו באמת, ויעשה לה בכל יכלתו. וכשהוא עושה לעולמו, יעשה לו כמו שעושה בשל אחרים, כדי הצורך והטיפוק בלבד. והבטיל עושה בשני הדברים בהיפך, משתדל בעניני עולמו, ומתעלם מעניני אחריותו, עכ"ד.
ב) וזה לשונו: ואם תהיה על הרעת הזאת, ותגבירי שכלך, ותשמעי לעצתו,